

УДК 338.47:656

Шеленко Діана Іванівна

*доктор економічних наук, професор,
професорка кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки
Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника*

Shelenko Diana

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Entrepreneurship, Trade and Applied Economics
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
ORCID: 0000-0002-9214-7258*

Шпикуляк Олександр Григорович

*доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН, учений секретар Інституту,
завідувач відділу підприємництва, кооперації та агропромислової інтеграції
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»*

Shpykuliak Oleksandr

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Corresponding Member of the NAAS, Learned Secretary of the Institute,
Head of the Department of Entrepreneurship,
Cooperation and Agro-Industrial Integration,
National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics"
ORCID: 0000-0001-5257-5517*

Ємець Ольга Іванівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцентка кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*

Yemets Olha

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of

Entrepreneurship, Trade and Applied Economics

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

ORCID: 0000-0003-1338-2880

**КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ РОЛІ ОЦІНКИ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ У
МЕХАНІЗМІ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ СТРУКТУРАМИ
АГРОБІЗНЕСУ**

**CONCEPTUALIZATION OF THE ROLE OF GOODS AND SERVICES
ASSESSMENT IN THE MANAGEMENT MECHANISM OF
AGRIBUSINESS LOGISTICS STRUCTURES**

***Анотація.** Вступ. Управління логістичними структурами агробізнесу в сучасних умовах набуває стратегічного значення, оскільки саме логістика забезпечує ефективну координацію процесів виробництва, транспортування та постачання продукції. Однією з ключових складових цього механізму є оцінка товарів і послуг, яка дозволяє визначити їхню вартість, конкурентоспроможність та відповідність потребам ринку. Важливість оцінки товарів і послуг зумовлюється багатьма факторами: від раціонального використання ресурсів і мінімізації витрат до формування нових ринкових можливостей. З огляду на специфіку аграрного бізнесу, який залежить від сезонності, якості сировини та зовнішніх ринкових впливів, правильна оцінка стає інструментом підвищення ефективності роботи логістичних систем.*

***Мета.** Стаття ставить за мету запропонувати концептуалізацію ролі оцінки товарів і послуг до управління логістичними структурами, який*

включає аудит існуючих процесів, визначення основних викликів та оптимізацію логістичних ланцюгів для підвищення продуктивності й зниження витрат в аграрних підприємствах.

Матеріали і методи. Запропоновано методологію інтегрованої оцінки, що базується на створенні алгоритмів для комплексного аналізу логістичних ланцюгів із урахуванням якості послуг, витрат та екологічної стійкості.

Результати. Виокремлено важливість і методологічні підходи до оцінки товарів і послуг у контексті ефективного функціонування логістичних систем аграрного сектору. Акцентовано увагу на ролі оцінювання в оптимізації ресурсів, зниженні витрат і підвищенні конкурентоспроможності агропідприємств. Здійснено аналіз та визначення ролі логістичних структур у забезпеченні ефективного функціонування аграрного сектору, зокрема в аспектах транспортування, зберігання, розподілу та управління потоками продукції. Проаналізовано ТОП-10 найбільших логістичних структур України в 2023 р. та зацентовано увагу на таких основних позиціях як: домінування міжнародних гравців; локальні компанії зберігають лідируючі позиції; надання різноманітних послуг; розвиток холодної логістики та спеціалізованих сервісів; складська інфраструктура та обсяги доходів; тенденції до автоматизації, інновації логістичних процесів та курс на вдосконалення внутрішньої інфраструктури для підвищення ефективності; економічні показники та виклики на ринку.

Перспективи. Ефективність функціонування транспортної системи та сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить від інтеграції нових бізнес-моделей, таких як крауд логістика, що сприяє оптимізації процесів і підвищенню якості обслуговування. Водночас, для успішної реалізації цих заходів необхідно подолати виклики, пов'язані з уніфікацією даних і стандартизацією, що дозволить максимально ефективно

використовувати ресурси, правильно проводити оцінку товарів і послуг і створити конкурентоспроможну логістичну мережу.

Ключові слова: суб'єкти підприємництва, логістичні процеси, оцінка товарів і послуг, аграрні підприємства, інтегрований підхід, управління.

Summary. *Introduction. Managing logistics structures in agribusiness under modern conditions has acquired strategic significance, as logistics ensures the effective coordination of production, transportation, and supply processes. One of the key components of this mechanism is the evaluation of goods and services, which allows determining their value, competitiveness, and alignment with market demands. The importance of evaluating goods and services is driven by various factors, ranging from the rational use of resources and cost minimization to the creation of new market opportunities. Considering the specific features of agribusiness, which depends on seasonality, raw material quality, and external market influences, proper evaluation becomes a tool for enhancing the efficiency of logistics systems.*

Purpose. This article aims to propose a conceptualization of the role of goods and services evaluation in managing logistics structures, including auditing existing processes, identifying key challenges, and optimizing logistics chains to increase productivity and reduce costs in agricultural enterprises.

Materials and methods. The study introduces a methodology for integrated evaluation based on the development of algorithms for comprehensive analysis of logistics chains, considering service quality, costs, and environmental sustainability.

Results. The study highlights the importance and methodological approaches to evaluating goods and services in the context of the efficient functioning of logistics systems in the agricultural sector. It emphasizes the role of evaluation in optimizing resources, reducing costs, and increasing the competitiveness of agricultural enterprises. An analysis of logistics structures' role in ensuring the efficient

operation of the agricultural sector is conducted, focusing on aspects such as transportation, storage, distribution, and flow management. The top 10 largest logistics structures in Ukraine in 2023 were analyzed, with attention drawn to key aspects such as the dominance of international players, the leading position of local companies, the provision of diverse services, the development of cold chain logistics and specialized services, warehouse infrastructure and revenue volumes, trends toward automation, innovation in logistics processes, and efforts to enhance domestic infrastructure for improved efficiency, alongside economic performance and market challenges.

Discussion. The efficiency of the transportation system and agricultural enterprises largely depends on the integration of new business models, such as crowd logistics, which promotes process optimization and improved service quality. However, to successfully implement these measures, it is necessary to overcome challenges related to data unification and standardization. This will enable the most efficient use of resources, accurate evaluation of goods and services, and the creation of a competitive logistics network.

Key words: *business entities, logistics processes, evaluation of goods and services, agricultural enterprises, integrated approach, management*

Постановка проблеми. У сучасних умовах аграрного бізнесу важливо усвідомлювати правильно провести оцінку товарів і послуг та визначити роль просумента – активного споживача, який бере участь у створенні вартості. Цей підхід передбачає інтеграцію функцій виробника та споживача, що сприяє злиттю їхніх інтересів. З позиції управління логістичними структурами аграрного бізнесу це створює нові можливості для контролю над кінцевими результатами виробництва та постачанням продукції.

Нова форма економіки розвитку логістичних структур – ринок – суттєво змінює традиційні поняття та підходи, визначаючи більшу самостійність

учасників ринку й підвищення ролі керованої системи над керуючою. Це сприяє формуванню нових концепцій у теорії логістики, таких як ринок транспортних послуг, регіональні ринки та логістичні системи. Водночас, зростає значення економічної безпеки як здатності галузі підтримувати стабільність і протидіяти зовнішнім загрозам, що впливають на її розвиток та стійкість аграрного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародний товарообмін та роль у ньому логістичних структур є взаємозалежними складовими, що спільно впливають на розвиток світової економіки. Зростання обсягів міжнародної торгівлі стимулює вдосконалення транспортних технологій, що сприяє розширенню глобальних ринків та залученню нових учасників. Для України, яка має вигідне географічне розташування, ефективна транспортна інфраструктура є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності та інтеграції у світову економіку [1, с. 38-39]. Оскільки одним із поширених непрямих викликів є логістичні труднощі: реорганізація ланцюгів постачання через блокування росією морських шляхів експорту та зернового коридору, а також додаткові витрати, викликані зміною звичних бізнес-процесів [2]. Ці виклики підкреслюють потребу у всебічному державному підході для стабілізації транспортної системи та забезпечення надійного обігу товарів. За твердженням М. Осуховської оцінка конкурентоспроможності продукції залежить від індивідуальних потреб і впливу різноманітних чинників, вона не може бути універсальною та абсолютною для всіх ринків і споживачів [3] .

Заходи державного реагування, спрямовані на забезпечення стабільності функціонування транспортної системи [4] акцентуючи увагу на таких як: створення конкурентоспроможних високоякісних транспортних послуг; створення високопродуктивної безпечної транспортної інфраструктури; створення конкурентного середовища (умов для перевищення рівня пропозиції

транспортних послуг над попитом); розвиток нормативно-правової бази. Акцент на логістичні центри як об'єкти альтернативного інвестування в кризових умовах подає у праці Л.А. Сенів [5, с. 93-98]. Крім того, механізм трансформації сільськогосподарських підприємств в умовах інноваційного розвитку потребує адаптації логістичних процесів, що сприятиме підвищенню ефективності обслуговування та фінансових результатів [6, с. 118].

Важливо зазначити, що ефективна реалізація цих заходів залежить від комплексної оцінки стану логістичної інфраструктури та наявних ресурсів. У зв'язку з тим оцінка стану логістики має включати як умови підприємств, що надають логістичні послуги, так і ефективність логістичних процесів в інших компаніях, оскільки це безпосередньо впливає на якість обслуговування клієнтів та фінансові результати [7].

Концептуальний підхід до логістики в умовах спільного споживання виокремили V. Carbone, A. Rouquet, Ch. Roussat [8, с. 570-585]. Водночас інтеграція принципів спільного споживання в логістичні процеси вимагає вирішення проблеми стандартизації даних, що дозволить ефективніше використовувати наявні ресурси та оптимізувати маршрути. У майбутньому оптові компанії, гуртовні та роздрібні магазини можуть стати ключовими вузлами логістичної мережі, проте існуюча проблематика з уніфікацією адресних даних ускладнює прокладання маршрутів через різноманітність форматів адрес, за винятком успішного досвіду Естонії [9, с. 39]. Крім того, впровадження нових логістичних рішень потребує врахування можливостей крауд логістики (логістика натовпу), що передбачає залучення широкого кола учасників для підвищення ефективності обслуговування. Дослідження у даній галузі вказують на необхідність розвитку та оцінки нових бізнес-моделей і технологій, а також вивчення їх прийнятності і поширення, оскільки для досягнення цілей крауд логістики розроблено план дослідження, який включає створення гіпотез, проведення експертних опитувань та аналіз випадків, що сприятиме

формуванню моделі зрілості, яка дозволить оцінювати ефективність процесів і бізнес-моделей [10]. Прикладом крауд логістики є Uber, який є успішним постачальником логістичних послуг.

Таким чином, розвиток транспортної інфраструктури та інтеграція інноваційних логістичних підходів, зокрема крауд логістики, можуть значно підвищити ефективність обслуговування в умовах зростаючої конкуренції. Для цього важливим є подолання бар'єрів стандартизації даних та адаптація бізнес-моделей, що сприятиме оптимізації маршрутів і забезпеченню більшої гнучкості в логістичних процесах.

Мета статті є запропонувати концептуалізацію ролі оцінки товарів і послуг до управління логістичними структурами, який включає аудит існуючих процесів, визначення основних викликів та оптимізацію логістичних ланцюгів для підвищення продуктивності й зниження витрат в аграрних підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Логістичні структури – це організаційні системи, які координують і забезпечують процеси руху товарів, сировини, інформації та інших ресурсів у рамках певної компанії або ланцюга постачань. В аграрному секторі такі структури відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного транспортування, зберігання і розподілу продукції від місця її вирощування чи виробництва до кінцевого споживача.

Логістичні структури можуть включати: постачальників і склади – для зберігання сировини та матеріалів; транспортні ланки – які організують перевезення сировини, матеріалів та кінцевої продукції; розподільні центри – які керують запасами та забезпечують своєчасну доставку продукції; інформаційні системи – що збирають і аналізують дані про переміщення товарів, що дозволяє приймати оперативні рішення.

Для аграрних підприємств логістичні структури важливі через сезонність, швидкопсувність продукції та необхідність швидкої обробки, транспортування та реалізації сільськогосподарських товарів. Ефективна логістична структура забезпечує мінімальні витрати на зберігання і перевезення, а також знижує ризики псування продукції, що особливо актуально для підприємств аграрного сектору [11, с. 327].

Інтегрований підхід до управління логістичними структурами аграрного бізнесу передбачає комплексну координацію усіх логістичних процесів для підвищення ефективності й продуктивності. Щоб реалізувати цей підхід, можна використовувати таку поетапну стратегію:

- аналіз поточного стану логістичних процесів передбачатиме проведення аудиту існуючих логістичних процесів (закупівля, зберігання, транспортування, дистрибуція) та на основі цього виявлення сильних та слабких сторін, а також основних викликів (наприклад, втрата продукції, збої в ланцюгах постачань, недостатнє використання цифрових технологій);

- визначення логістичної стратегії. які ми зможемо виокремити із отримання результатів аналізу та встановлення цілей та KPI для логістичної системи (зниження витрат, мінімізація часу доставки, зниження втрат продукту). Обрати пріоритетні напрямки для інтеграції (наприклад, вдосконалення управління складськими запасами або транспортування);

- оптимізація інформаційних потоків в своїй основі може передбачати впровадження інтегрованих інформаційних систем, які об'єднують усі відділи (склад, закупівля, продажі, виробництво) для обміну актуальною інформацією в реальному часі, які будуть спроможні забезпечити автоматизацію процесів, щоб зменшити ризик помилок і забезпечити оперативність рішень;

- впровадження цифрових технологій на основі запровадження системи управління ланцюгами поставок (SCM), системи управління складом (WMS)

та транспортом (TMS), IoT (Інтернет речей) для відстеження умов зберігання продукції та контролю якості в реальному часі;

- оптимізація управління запасами включатиме перегляд політики управління запасами з урахуванням сезонності аграрного бізнесу та із використанням цього впровадити методи Just-in-Time (JIT) або економічного замовлення для мінімізації витрат на зберігання й уникнення псування продукції;

- вдосконалення логістичних операцій та процесів зберігання може включати процеси із оптимізації транспортування (наприклад, об'єднання вантажів для скорочення логістичних витрат) та напрямки щодо впровадження нових методів зберігання (охолоджувальні склади для швидкопсувної продукції);

- впровадження системи управління ризиками передбачатиме ідентифікацію основних ризиків, які напряду пов'язані з логістикою, такі як затримки постачання або можливі втрати через погодні умови та випрацювання стратегії для мінімізації цих ризиків, зокрема створення резервних постачальників або диверсифікація маршрутів.

- забезпечення координації між підрозділами: налагодити комунікацію між різними відділами (виробництво, маркетинг, логістика), щоб забезпечити єдине бачення і узгодженість дій;

- розробка системи обміну інформацією для оптимального розподілу ресурсів і оперативного реагування на зміну ринкових умов.

- навчання персоналу включатиме забезпечення навчання працівників управлінню сучасними логістичними системами та методами, щоб підвищити їхню компетентність; розробити програми підвищення кваліфікації для вдосконалення навичок у використанні нових технологій та підходів до управління логістикою.

Дослідження пропонує новий погляд на роль оцінки товарів і послуг як ключового елемента механізму управління логістичними структурами агробізнесу. Воно акцентує на інтеграції оцінки в стратегічне управління з урахуванням специфіки аграрного сектору, включаючи сезонність виробництва, екологічні виклики та вимоги ринку. Розробка системного підходу до оцінювання, повинна враховувати як кількісні (витрати, ціни, обсяги), так і якісні параметри (екологічність, адаптованість до змін клімату).

Розробка системного підходу до оцінювання товарів і послуг має враховувати:

- методологію інтегрованої оцінки – створення алгоритмів для комплексного аналізу логістичних ланцюгів, які враховують якість послуг, витрати та екологічну стійкість;
- оптимізацію логістичних процесів – впровадження цифрових технологій (наприклад, блокчейн чи IoT) для відстеження руху товарів та оцінки їхньої відповідності стандартам;
- гнучкість логістичних структур – рекомендації щодо адаптації логістичних схем до сезонних змін і коливань попиту;
- розвиток локальних логістичних хабів – пропозиція щодо створення регіональних центрів для ефективнішого управління ресурсами та мінімізації витрат;
- підвищення стійкості до ризиків – впровадження моделей оцінки, які враховують зовнішні ризики (кліматичні зміни, глобальні кризи) для забезпечення стабільності агробізнесу.

Такий системний підхід до оцінювання товарів і послуг спрямований на вдосконалення управління аграрною логістикою, що сприятиме підвищенню ефективності та конкурентоспроможності галузі. Інтегрований підхід дозволить суб'єктам агробізнесу зменшити витрати на логістику, оптимізувати

процеси та підвищити конкурентоспроможність на ринку. Такий підхід є особливо актуальним у контексті оцінки ефективності ключових гравців на ринку логістики, які визначають тенденції та стандарти галузі. Проведемо аналіз ТОП-10 найбільших логістичних структур України в 2023 р., табл. 1.

Аналіз розвитку логістичного ринку в Україні акцентує увагу на таких основних позиціях:

– на домінування міжнародних гравців вказує, те що багато найбільших логістичних компаній в Україні є міжнародними, які мають значний досвід у міжнародних операціях і масштабну інфраструктуру, що дозволяє їм надавати високоякісні послуги та конкурувати на локальному ринку;

– локальні компанії зберігають свої лідируючі позиції і є затребувані суб'єктами аграрного бізнесу («Нова Пошта» та «Business Group Logistics»), своїми діями демонструють інноваційні підходи знаходять індивідуальні логістичні рішення та впроваджують програми лояльності для клієнтів;

Таблиця 1

ТОП-10 найбільших логістичних структур України в 2023 р.

№	Компанія	Штаб-квартира	Рік заснування в Україні	Послуги	Дохід українського філіалу в 2022 р., тис. грн
1	Нова Пошта	Україна	-	Складування, LTL перевезення, міжнародні перевезення, експедитування, митно-брокерські послуги, страхування	-
2	FM Logistic	Франція	1996	Складська логістика, перевезення, копакінг, керування ланцюгами постачання	1 809 703,0
3	Kuehne+Nagel	Німеччина	1997	Авто-, авіа-, морські перевезення, митно-брокерські послуги, контрактна логістика	932 828,0
4	Ekol Logistics	Туреччина	2012	Авто-, авіа-, морські перевезення, складська логістика, портові операції, ЗЕД, логістика виставкової діяльності	851 519,0
5	Raben Ukraine	Нідерланди	2003	Авто-, авіа-, морські перевезення, контрактна логістика, холодна логістика, митні термінали, 4PL	602 241,0

6	Business Group Logistics	Україна	1994	Складська логістика, транспортні перевезення, fresh-логістика, frozen-логістика, міжнародні перевезення, митно-брокерські послуги	602 241,0
7	KOPCA (Pakline Logistics)	Україна	2017	Проектування логістичних ланцюгів, оптимізація автопарку, балансування складських запасів, автоматизація логістики	494 750,0
8	DSV	Данія	-	Авіа-, авто-, морські перевезення, складська логістика, митні послуги, проектна логістика	-
9	ZAMMLER Group	Україна	2007	Вантажоперевезення, складські послуги, логістика небезпечних вантажів, митно-брокерські послуги	482 470,0
10	DB Schenker	Німеччина	2002	Авто-, авіа-, морські перевезення, митно-брокерські послуги, логістика виставкової діяльності	468 530,0

Джерело: [12]

– надання різноманітних послуг логістичними структурами слугує як стратегія розширення, оскільки вони надають повний спектр послуг, включаючи складську логістику, міжнародні перевезення, митно-брокерське обслуговування та інші спеціалізовані послуги, що вказує на потребу українського ринку у повному обслуговуванні, коли одна компанія може виконати всі логістичні потреби замовника;

– розвиток такої важливої послуги як холодна логістика та спеціалізовані сервіси, особливо у великих міжнародних гравців (Raben та Ekol Logistics), які дозволяють транспортування товарів з контролем температурного режиму;

– складська інфраструктура (значні площі складів) та обсяги доходів вказують на їх активний інвестиційний розвиток (FM Logistic та Kuehne+Nagel), що дозволяє ефективніше обробляти великі обсяги вантажів та оптимізувати процеси на місцях. Отримання доходів, що свідчить про попит на їх послуги та ефективність їхньої діяльності в Україні;

– тенденції до автоматизації логістичних процесів та курс на вдосконалення внутрішньої інфраструктури вказує на те, що український

логістичний ринок адаптується до сучасних технологій та підвищених вимог до ефективності і прозорості процесів;

– економічні показники та виклики на ринку свідчать про те, що доходи логістичних структур варіюються залежно від обсягу послуг, клієнтської бази та масштабу операцій. Проте, вони також мають і виклики через економічні умови, зокрема війна в Україні створила труднощі для логістичних ланцюгів, що вимагає додаткових зусиль для забезпечення безпеки вантажів і безперервності операцій.

Отже, міжнародні компанії приносять досвід і ресурси, тоді як українські компанії показують сильну адаптацію до потреб локального ринку, впроваджуючи інновації і спеціалізовані сервіси для клієнтів.

Впровадження інтегрованого підходу до управління логістичними структурами в аграрному бізнесі вдало змінює сприйняття логістики як системи, яка інтегрує різні елементи, здатні гнучко адаптуватися до нових викликів. Це включає ідеї спільної економіки та спільного творення вартості, які зараз активно проникають у логістичний сектор. Оцінка товарів і послуг стає ключовим інструментом у цій трансформації, адже дозволяє забезпечити якість, відповідність стандартам і потребам ринку.

Економіка спільного користування, що пропонує моделі, орієнтовані на оптимальне використання ресурсів, стає важливим фактором змін у логістичній системі аграрного бізнесу. Оцінка товарів і послуг у цьому контексті допомагає фермерам визначити, які ресурси та послуги найбільш ефективні для спільного використання, що дозволяє оптимізувати витрати на логістику та підвищити ефективність діяльності. Це також відображає концепцію вартості, де учасники спільно визначають і реалізують ті ресурси й активи, які найкраще відповідають їхнім потребам, забезпечуючи таким чином більш ефективне та економічно вигідне використання.

Тенденції до адаптації під нові реалії сучасного світу підтверджує концепція Industry 4.0, яка впливає на аграрну логістику через розвиток штучного інтелекту, 3D-друку та інших технологій, що забезпечують нові методи комунікації, виробництва та доставки продукції. Інновації дозволяють скоротити витрати, підвищити ефективність операцій та поліпшити прозорість і контроль на всіх етапах логістичних процесів [13, с. 122]. Впровадження цифрових технологій у логістику аграрного бізнесу дає змогу створювати інтелектуальні мережі, які можуть адаптуватися до змін ринку та підтримувати безперервний рух товарів і ресурсів.

У сучасному бізнес-середовищі також відбувається зсув від централізованих систем до децентралізованих і мережевих структур, що особливо актуально для аграрного сектору. Така структура, заснована на принципах bottom-up [14], передбачає участь усіх сторін – від виробників до споживачів – у процесі створення доданої вартості. Цей підхід є критичним у логістиці агробізнесу, оскільки він дозволяє краще враховувати специфічні потреби та особливості кожного регіону та кожного окремого підприємства.

Інтегрований підхід до управління логістичними структурами аграрного бізнесу передбачає об'єднання всіх елементів ланцюга постачання, починаючи від виробництва до доставки кінцевого продукту споживачеві. Такий підхід допомагає оптимізувати процеси, зменшити витрати, підвищити гнучкість і адаптивність до зовнішніх змін.

Для кращого розуміння напрямків управління логістичними структурами аграрного бізнесу запропонуємо основні перспективи інтегрованого підходу подано на рис. 1.

Рис. 1. Основні перспективи інтегрованого підходу в оцінці управління логістичними структурами аграрного бізнесу

Джерело: сформовано авторами

Оцінка основних перспектив інтегрованого підходу в управлінні логістичними структурами аграрного бізнесу включатиме:

– цифровізацію та аналітику даних, яка дозволить ефективніше впроваджувати інноваційні технології (Big Data, штучний інтелект) для збору й аналізу інформації про всі етапи логістичного ланцюга сприяє прийняттю швидших та обґрунтованих рішень;

– стратегічне партнерство в агрологістиці має критичне значення через специфічні виклики, з якими стикається сільськогосподарський сектор. Це партнерство, яке включає співпрацю з постачальниками, логістичними операторами, переробниками, трейдерами й навіть кінцевими споживачами, забезпечує стабільність та ефективність на всіх етапах поставок агропродукції;

– гнучкість у маршрутах та каналах доставки – можлива при вивченні альтернативних маршрутів і різноманітних способів транспортування дозволяє уникати простоїв та зменшувати залежність від окремих транспортних коридорів;

– стійкість та безпека навколишнього середовища мають фундаментальне значення в агрологістиці, оскільки агробізнес безпосередньо залежить від природних ресурсів і екологічних умов. Забезпечення екологічної стійкості в агрологістиці дозволяє зберегти ресурси для майбутніх поколінь, підвищити ефективність використання природних ресурсів та зменшити вплив на довкілля, що є особливо важливим в умовах Європейського Зеленого курсу;

– зниження витрат та підвищення ефективності матиме на меті здійснення інтеграції процесів та зниження витрат на логістику, покращення контролю над запасами та забезпечення своєчасної доставки продуктів, зменшуючи залежність від сезонних коливань і зовнішніх ризиків;

– підвищення прозорості ланцюга постачання буде забезпечено із використанням технологій блокчейн, що дозволить відстежувати рух продуктів у реальному часі. Це підвищує довіру споживачів, полегшує контроль якості та забезпечує кращу відповідність нормативним вимогам;

– розвиток інфраструктури для зберігання та транспортування передбачає інвестування у сучасні склади, термінали та логістичні комплекси, зокрема в регіонах, де інфраструктура обмежена, дозволяє мінімізувати витрати на транспортування, покращити збереження продукції та підвищити загальну ефективність ланцюга постачання. І на завершення всі перелічені перспективи інтегрованого підходу неможливими будуть без впровадження автоматизованих систем у складських і транспортних операціях, що сприятиме швидшій обробці замовлень, зменшенню ймовірності помилок і забезпечення безперервності процесів у пікові періоди.

Розглянувши основні перспективи інтегрованого підходу, варто виокремити і проблему, з якою можуть зіткнутися аграрні підприємства. Вона полягає в ризику втрати контролю над процесами виробництва, що може негативно вплинути на їхню ефективність. Ще одним викликом є недосконалість системи оцінки товарів і послуг, що може призводити до невідповідності стандартів якості, завищення витрат або зниження конкурентоспроможності продукції.

З іншого боку, економіка спільного використання відкриває нові горизонти для обміну ресурсами між просументами. Завдяки прозорій і стандартизованій системі оцінки товарів і послуг, аграрії можуть більш ефективно ділитися продукцією та послугами, як на місцевому, так і на міжнародному рівні. Це сприяє оптимізації логістичних мереж, зменшенню витрат і підвищенню загальної якості продукції, що відповідає вимогам сучасного ринку.

Згідно із даними Logisti Innovation Forum 2023, через блокування портів виникла необхідність у зміні логістичних шляхів для експорту зерна, орієнтуючись на суходіл у західному напрямку, що збільшило значення автотранспорту. Залізниця залишилася важливою, але її пропускна здатність та високі тарифи обмежували ефективність перевезень за кордон, що створювало затримки та підвищувало витрати [15]. В умовах обмежених можливостей логістики компанія «Агро Регіон» ефективно оптимізувала транспортування, розділивши процеси між автомобільним і залізничним транспортом, проте, попри зусилля з адаптації, агросектор України все ще стикається з труднощами через обмежену здатність європейського ринку поглинати великі обсяги української продукції, що ускладнює стабільність поставок [15]. Однак, попри адаптацію, агросектор України залишається під тиском через обмежену

здатність європейських ринків приймати такі обсяги продукції, що створює нестабільність поставок.

Проблеми в логістичній галузі ЄС розпочалися з часу пандемії та продовжують створювати труднощі і в оцінці товарів і послуг та негативно впливати на економічний стан багатьох країн. Незважаючи на тимчасове покращення в 2022 році, галузь знову зіштовхнулася з турбулентністю, що спричинило збої в транспортних ланцюгах та коливання вартості послуг, особливо в морських перевезеннях [16]. Міжнародні компанії також підтримують високі стандарти якості, надаючи послуги транспортування, митно-брокерського супроводу, контрактної та холодної логістики.

У рамках інтегрованого підходу до оцінки товарів і послуг в управлінні логістичними структурами важливо акцентувати увагу на співпраці між аграрними підприємствами та просументами. Це партнерство повинно базуватися на спільному створенні нових цінностей, який охоплює весь ланцюг постачання – від виробництва до продажу та утилізації продукції. Таке співробітництво відкриває доступ до більшої кількості надійної інформації про переваги споживачів, що є важливим для оптимізації виробничих процесів. Аграрії повинні активно залучати споживачів до процесу створення нових продуктів, щоб задовольнити їхні потреби. Зміна споживчих звичок веде до зменшення значення власності на продукцію, що ставить акцент на доступності ресурсів і послуг. Це змушує аграрні підприємства адаптувати свої стратегії, переходячи до більш гнучких і стійких форм управління логістикою, які можуть реагувати на зміни попиту та потреби ринку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Концептуальні аспекти оцінки товарів і послуг, у механізмі управління логістичними структурами аграрного бізнесу, ґрунтується на засадах економіки спільного використання та сучасних технологічних підходів. Це відповідає викликам

глобалізованого світу й дозволяє створювати стійкі логістичні системи. Такі системи забезпечують ефективне функціонування в умовах динамічних змін, задовольняють потреби аграрного сектору та сприяють соціально-економічному розвитку сільських регіонів.

Оцінка товарів і послуг у цьому контексті є ключовим інструментом для формування конкурентоспроможних, інноваційних і екологічно сталих управлінських рішень, що відповідають потребам сучасного аграрного бізнесу та суспільства загалом. Розробка системного підходу до оцінювання товарів і послуг має базуватися на інтегрованому аналізі якості, витрат і екологічної стійкості, впровадженні цифрових технологій для оптимізації процесів, підвищенні гнучкості логістичних структур, розвитку локальних логістичних хабів та оцінці ризиків для забезпечення стабільності агробізнесу. Таким чином, концептуальні аспекти до оцінки товарів і послуг у механізмі управління логістичними структурами аграрного бізнесу не лише оптимізують процеси, а й сприяють створенню сталих цінностей у рамках економіки спільного використання.

У подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на особливостях ринку логістичних послуг, який має значний потенціал для розвитку, що зумовлено залученням міжнародних інвестицій, активною діяльністю місцевих компаній та зростаючим попитом на ефективні управлінські рішення.

Література

1. Матковський П.Є., Сас Л.С., Шеленко Д.І. Формування електронних логістичних маршрутів доставки сільськогосподарської продукції від виробника до споживача у системі бюджетування діяльності суб'єктів

господарювання. *Держава і регіон. Серія: Економіка та підприємництво*, 2022, № 1 (124). С. 37-40. doi: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-1-5>.

2. Соколенко В. Екологічні, соціально-демографічні та економічні виклики середнього та великого бізнесу в агропромисловому секторі. *Agroportal.ua*. 2023. URL: <http://surl.li/ummvjg> (дата звернення: 10.10.2024).

3. Осуховська М. Принципи оцінки конкурентоспроможності товарів. *Науковий вісник Ужгородського університету Серія Економіка*. 2006. Вип. 19. С. 33-38. URL: <http://surl.li/softge> (дата звернення: 15.10.2024).

4. Котвицька Н.М., Волчанов Т.М., Руднік С.А. Формування організаційно-економічних аспектів логістичних підприємств в умовах трансформаційних змін бізнес-середовища в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 66. doi: [10.32782/2524-0072/2024-66-104](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-104).

5. Сенів Л.А. Логістичний центр як об'єкт альтернативного інвестування в кризових умовах. *Підприємництво та інновації*. 2024. Вип. 32. С. 93-98. doi: [10.32782/2415-3583/32.14](https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.14).

6. Shelenko D., Balaniuk I., Sas L., Matkovskyi P. Kozak-Balaniuk I. (2020). Mechanism of transformation of agricultural enterprises in terms of innovative development. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2020. Vol. 7, No. 3. P. 115-127. URL: <http://surl.li/jfcsoe> (дата звернення: 08.08.2024).

7. Logistyka w Polsce. RAPORT 2017. Praca zbiorowa pod redakcją Ireneusza Fechnera i Grzegorza Szyszki. Poznań 2018. Biblioteka Logistyka. URL: FILE VIEW (дата звернення: 10.09.2024).

8. Carbone V., Rouquet A., Roussat Ch. A typology of logistics at work in collaborative consumption. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*. 2018. 48(6). P. 570–585. doi: [10.1108/IJPDLM-11-2017-0355](https://doi.org/10.1108/IJPDLM-11-2017-0355).

9. Матковський П.Є., Сас Л.С., Шеленко Д.І. Розроблення облікової та інформаційної платформи для консалтингу діяльності суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки у системі контролінгу. *Економічний вісник НТУУ "Київський політехнічний інститут"*. 2021. № 20. С. 56-60. URL: <http://surl.li/nyxndx> (дата звернення: 06.11.2024).

10. Mehmman J., Frehe V., Teuteberg F. Crowd Logistics – A Literature Review and Maturity Model. W: W. Kersten, T. Blecker, C. M. Ringle (red.). *Innovations and Strategies for Logistics and Supply Chains. Proceedings of the 10th Hamburg International Conference of Logistics* (pp. 117–145), Hamburg: epubli GmbH, 2015.

11. Шпикуляк О.Г. Інститут витрат в економічній теорії і практиці господарювання. *Збір. наук. праць. Економічні науки. Серія економічна теорія та економічна історія*. Луцьк, 2008. Вип. 5(19), Ч. 2. С. 323-329.

12. ТОП-15 найбільших логістичних компаній України в 2023 році. *Ware Teka*. URL: <https://wareteka.com.ua/uk/blog/logistichnih-kompanij-ukrayini-rejting/> (дата звернення: 03.09.2024).

13. Шпикуляк О.Г., Русан В.М., Курило Л.І., Павлик П.В., Розгон І.Ю. Організаційні форми і методи інноваційної діяльності у розвитку аграрної сфери економіки. *Економіка АПК*. 2010. №12. С. 119-124.

14. Analiza zstępująca (top-down) i wstępująca (bottom-up): metodologia i przykłady. *Rankita*. 2021. URL: <http://surl.li/stotvq> (дата звернення: 24.10.2024).

15. Адаптація аграрної логістики до нових умов. *Logist FM*. 2023. URL: <http://surl.li/itasmj> (дата звернення: 18.11.2024).

16. Європейський ринок логістики стагнує. *Logist FM*. 2024. URL: <https://logist.fm/news/ievropeyskiy-rinok-logistiki-stagnuie> (дата звернення: 02.11.2024).

References

1. Matkovskyi P.Ie., Sas L.S., Shelenko D.I. (2022). Formuvannia elektronnykh lohistychnykh marshrutiv dostavky silskohospodarskoi produktsii vid vyrobnyka do spozhyvacha u systemi biudzhetuвання diialnosti subiektiv hospodariuvannia [Formation of electronic logistics routes for the delivery of agricultural products from the producer to the consumer in the budgeting system of business entities]. *Derzhava i rehion – State and region. Series: Economics and Entrepreneurship*, No. 1 (124). pp. 37-40. doi: 10.32840/1814-1161/2022-1-5 [in Ukrainian].

2. Sokolenko V. (2023). Ekolohichni, sotsialno-demohrafichni ta ekonomichni vyklyky serednoho ta velykoho biznesu v ahropromyslovomu sektori [Environmental, socio-demographic and economic challenges of medium and large business in the agro-industrial sector]. *Agroportal.ua*. URL: <http://surl.li/ummvjg> [in Ukrainian].

3. Osukhovska M. (2006). Pryntsypy otsinky konkurentospromozhnosti tovariv [Principles of assessing the competitiveness of goods]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu Seriiia Ekonomika – Scientific Bulletin of Uzhhorod University, Economics Series*. Is. 19. pp. 33-38. URL: <http://surl.li/softge> [in Ukrainian].

4. Kotvytska N., Volchanov T., Rudnik S. (2024). Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnykh aspektiv lohistychnykh pidpriemstv v umovakh transformatsiinykh zmin biznes-seredovyscha v Ukraini [Formation of organizational and economic aspects of logistics enterprises in the conditions of transformational changes in the business environment in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*. Vol. 66. doi: 10.32782/2524-0072/2024-66-104 [in Ukrainian].

5. Seniv L.A. (2024). Lohistychnyi tsentr yak ob'iekt alternatyvnoho investuvannia v kryzovykh umovakh [Logistics center as an object of alternative investment in crisis conditions]. *Pidpryiemnytstvo ta innovatsii. – Entrepreneurship and innovation*. Vol. 32. pp. 93-98. doi: 10.32782/2415-3583/32.14 [in Ukrainian].
6. Shelenko D., Balaniuk I., Sas L., Matkovskyi P. Kozak-Balaniuk I. (2020). Mechanism of transformation of agricultural enterprises in terms of innovative development. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. vol. 7, no. 3. pp. 115-127. URL: <http://surl.li/jfcsoe>
7. Logistyka w Polsce. (2018). RAPORT 2017. Praca zbiorowa pod redakcją Ireneusza Fechnera i Grzegorza Szyszk. Poznań Biblioteka Logistyka. URL: FILE VIEW [in Polish].
8. Carbone V., Rouquet A., Roussat Ch. (2018). A typology of logistics at work in collaborative consumption. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*. 48(6). pp. 570–585. doi: 10.1108/IJPDLM-11-2017-0355.
9. Matkovskyi P.Ye., Sas L.S., Shelenko D.I. (2021). Rozroblennia oblikovoi ta informatsiinoi platformy dlia konsaltnyhu diialnosti subiektiv hospodariuvannia ahrarnoho sektoru ekonomiky u systemi kontrolinhu [Development of an accounting and information platform for consulting activities of economic entities of the agrarian sector of the economy in the controlling system]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU "Kyivskyi politekhnichnyi instytut" – Economic Bulletin of NTUU "Kyiv Polytechnic Institute"*. vol. 20. pp. 56–60. URL: <http://surl.li/nyxndx> [in Ukrainian].
10. Mehmman J., Frehe V., Teuteberg F. (2015). Crowd Logistics – A Literature Review and Maturity Model. W: W. Kersten, T. Blecker, C. M. Ringle (red.). *Innovations and Strategies for Logistics and Supply Chains. Proceedings of the 10th Hamburg International Conference of Logistics* (pp. 117–145), Hamburg: epubli GmbH.

11. Shpykuliak O.H. (2008). Instytut vytrat v ekonomichnii teorii i praktytsi hospodariuvannia [Institute of costs in economic theory and practice of management]. *Zbir. nauk. prats. Ekonomichni nauky. – Gathering. of science works Economic sciences*. Lutsk. Vol. 5(19). P. 2. pp. 323-329 [in Ukrainian].
12. TOP-15 naibilshykh lohistychnykh kompanii Ukrainy v 2023 rotsi [TOP-15 largest logistics companies of Ukraine in 2023]. *Ware Teka*. URL: <http://surl.li/ngelwc> [in Ukrainian].
13. Shpykuliak O.H., Rusan V.M., Kurylo L.I., Pavlyk P.V., Rozghon I.Iu. (2010). Orhanizatsiini formy i metody innovatsiinoi diialnosti u rozvytku ahrarnoi sfery ekonomiky [Organizational forms and methods of innovative activity in the development of the agrarian sphere of the economy]. *Ekonomika APK*. No. 12. pp. 119-124 [in Ukrainian].
14. Analiza zstępująca (top-down) i wstępująca (bottom-up): metodologia i przykłady. (2021). Rankita. URL: <http://surl.li/stotvq> [in Polish].
15. Adaptatsiia ahrarnoi lohistyky do novykh umov [Adaptation of agricultural logistics to new conditions]. (2023). Logist FM. URL: <http://surl.li/itasmj> [in Ukrainian].
16. Yevropeyskyi rynok lohistyky stahnuie [The European logistics market is stagnating]. (2024). *Logist FM*. URL: <https://logist.fm/news/ievropeyskiy-rinok-logistiki-stahnuie> [in Polish].